

Stanisław Bożyk

Uniwersytet w Białymstoku
e-mail: s.bozyk@uwb.edu.pl

ORCID: 0000-0001-6227-1963

DOI: 10.15290/mhi.2021.20.02.03

Geneza i założenia pierwszej konstytucji Republiki Finlandii z 1919 r.

ABSTRAKT

W dziejach konstytucjonalizmu nader istotny etap stanowiło przyjęcie nowych konstytucji w wielu państwach europejskich na przestrzeni kilku lat po zakończeniu I wojny światowej. Były to w zdecydowanej większości te państwa, które w tamtym historycznym momencie uzyskały niepodległość wskutek rozpadu dwóch wielkich imperiów: Cesarstwa Rosyjskiego oraz Austro-Węgier. Ustanowione wówczas konstytucje praktycznie wszędzie deklarowały liberalno-demokratyczny model ustroju politycznego, czego przykładem może być chociażby konstytucja marcowa w II RP czy też ustawy zasadnicze Czechosłowacji, Litwy, Łotwy oraz Estonii. Zaliczają się do nich także ówczesne regulacje konstytucyjne w Republice Finlandii, których analiza jest zasadniczym celem niniejszego opracowania. W pierwszej kolejności niezbędne jest ukazanie genezy przyjętych rozwiązań prawnoustrojowych i wzorców, które przesądziły o ich ostatecznym kształcie. Szczególną uwagę poświęcić jednak należy zasadom i podstawowym instytucjom ustroju państwowego Finlandii ukształtowanym w treści Aktu o Formie Rządu z 1919 r., który nie był zresztą wtedy jedynym aktem rangi konstytucyjnej określającym system ustrojowy tego państwa. Warto też postawić pytanie, dlaczego przyjęta w tamtym okresie pierwsza konstytucja Republiki Finlandii, w odróżnieniu od ówczesnych konstytucji znacznej części państw europejskich (w tym II Rzeczypospolitej), nie została zastąpiona w latach trzydziestych całkowicie nową ustawą zasadniczą, stwarzającą podstawy autorytarnego systemu rządów. Uwagi zaprezentowane w tym artykule są wynikiem analizy fińskich aktów konstytucyjnych dwudziestolecia międzywojennego oraz dostępnej literatury historyczno-prawnej i prawnoustrojowej.

ABSTRACT**The Genesis and Principles of the First Constitution of the Republic of Finland of 1919**

In the history of constitutionalism, a very important stage was the adoption of new constitutions in many European countries within a few years after the end of World War I. The vast majority of these countries gained independence at that historic moment as a result of the collapse of two great empires: the Russian Empire and the Austro-Hungarian Empire. The constitutions established at that time practically everywhere declared a liberal-democratic model of the political system, an example of which could be the March Constitution in the Second Polish Republic or the fundamental laws of Czechoslovakia, Lithuania, Latvia and Estonia. They also include the then-constitutional regulations in the Republic of Finland, the analysis of which is the main goal of this study. First of all, it is necessary to show the genesis of the adopted legal solutions and patterns that determined their final shape. However, special attention should be paid to the principles and basic institutions of the state system of Finland, as laid down in the Act on the Form of Government of 1919, which was not the only act of constitutional rank defining the system of that state at that time. It is also worth asking why the first constitution of the Republic of Finland adopted at that time, unlike the then constitutions of a significant part of European countries (including the Second Polish Republic), was not replaced in the 1930s by a completely new constitution, creating the basis for an authoritarian system of government. The comments presented in this article are the result of an analysis of the Finnish constitutional acts of the interwar period and the available historical and legal as well as legal and political literature.

Słowa kluczowe: Finlandia, geneza republiki, konstytucja z 1919 r., zasady ustroju, system rządów

Key words: Finland, genesis of the republic, the 1919 constitution, principles of the political system, system of government

Finlandia stała się w pełni suwerennym państwem nieco ponad 100 lat temu, a realizacji dążeń niepodległościowych narodu fińskiego sprzyjały w decydującej mierze zarówno wydarzenia I wojny światowej, jak też obie rewolucje rosyjskie. Pojawienie się tego państwa na mapie Europy nie oznaczało jednak, tak jak w przypadku II Rzeczypospolitej, odzyskania niepodległości, gdyż było to *de facto* uzyskanie samodzielnego bytu państwowego. Finlandia jako całkowicie odrębne państwo narodziła się bowiem wówczas po raz pierwszy w historii.

W przeszłości Finlandia przez kilka stuleci stanowiła wyodrębnioną prowincję Królestwa Szwecji, korzystając w tym okresie tylko z niewielkiego zakresu autonomii. Po opanowaniu jej terytorium w 1808 r. przez wojska rosyjskie, Finlandia zostaje przekształcona z prowincji szwedzkiej w Wielkie Księstwo i w takim charakterze miała ona od tej pory funkcjonować w ramach carskiej Rosji¹. Mimo zmiany przynależności państwowej nie doszło wtedy do uchylecia szwedzkiego Aktu o Formie Rządu z 1772 r.², którego postanowienia formalnie nadal obowiązywały i to przez cały okres związku Finlandii z Imperium Rosyjskim³.

Wielkie Księstwo Finlandii powiązane zostało z Rosją unią personalną, ponieważ car Rosji był jednocześnie Wielkim Księciem Finlandii. Faktyczną władzę wykonawczą sprawował Senat, złożony z ministrów powoływanych przez Wielkiego Księcia (cara) i obradujący pod przewodnictwem generała-gubernatora Finlandii. Władza prawodawcza powierzona została zgromadzeniu stanowemu⁴, którego rola była jednak w praktyce istotnie ograniczona, a nawet przez ponad pół wieku nie doszło ani razu do jego zwołania na obrady⁵. Zasadnicze zmiany statusu ustrojowego Wielkiego Księstwa Finlandii i konsolidacja reprezentacji narodu miały nastąpić dopiero w początkach XX wieku.

Nasilające się wówczas problemy zewnętrzne (przegrana wojna z Japonią) i wewnętrzne (wystąpienia rewolucyjne w 1905 r.) zmusiły władze rosyjskie do gruntownej rewizji swojej dotychczasowej polityki wobec Finlandii. Na mocy manifestu cara Mikołaja II z 4 listopada 1905 r. nastąpiło przywrócenie pełnej autonomii Finlandii i została zapowiedziana znacząca reforma ustrojowa. Doszło do niej 29 maja 1906 r., gdy podczas sesji zgromadzenia stanowego uchwalono Akt o Parlamencie, który zniósł czterostanowe zgromadzenie i w jego miejsce utworzył jednoizbowy fiński parlament – Eduskuntę⁶. Jego skład miał być wyłaniany w drodze wyborów powszechnych na trzyletnią kadencję. Przyjęte wówczas zasady prawa wyborczego do parlamentu bardzo istotnie poszerzyły liczebność elektoratu, także przez przyznanie – po raz pierwszy w Europie – pełni praw wyborczych kobietom. Ponadto, wskutek demokratyzacji prawa wyborczego i wprowadzenia systemu proporcjonalnego Eduskunta stała się

¹ Por. L.A. Puntila, *Political History of Finland 1809–1966*, Helsinki 1974, s. 23 i n.

² Szwedzki Akt o Formie Rządu przyjęty został w 1772 r. z inicjatywy króla Gustawa III Wazy, gwarantując mu pełnię władzy wykonawczej. Obowiązanie tego aktu rozciągało się oczywiście także na terytorium Finlandii. Zob. T. Cieślak, *Historia Finlandii*, Wrocław 1983, s. 110 i n.

³ Por. M. Grzybowski, *Finlandia. Zarys systemu ustrojowego*, Kraków 2007, s. 48.

⁴ Finlandzkie zgromadzenie stanowe składało się tradycyjnie z czterech stanów: szlachty, duchowieństwa, mieszczan i chłopów.

⁵ Zgromadzenie stanowe nie było zwoływane w latach 1809–1863 i ten okres przyjęło się określać w doktrynie mianem „zamrożonego konstytucjonalizmu”. Zob. m.in. L.A. Puntila, op. cit., s. 26; V. Serzhanova, *Suomen perustuslaki. Ustawa zasadnicza Finlandii*, Rzeszów 2017, s. 16.

⁶ Por. O. Jussila, S. Hentilä, J. Nevakivi, *Historia polityczna Finlandii 1809–1999*, Kraków 2001, s. 64 i n.

reprezentatywnym przedstawicielstwem politycznym. Nadal jednak akty parlamentu wymagały dla swej ważności zatwierdzenia przez cara, który mógł też podejmować decyzje o jego rozwiązaniu i zarządzeniu wyborów przedterminowych⁷.

Reforma ustrojowa z 1906 r. miała niezwykle istotne znaczenie, gdyż zagwarantowana wówczas Finlandii daleko idąca autonomia stworzyła podwaliny pod tworzenie całkowicie suwerennego organizmu państwowego. Realizacji idei niezależności Finlandii sprzyjało też istnienie od 1906 r. rozwiniętych instytucji demokracji przedstawicielskiej, z jednoizbowym parlamentem wyłanianym w ówczesnym okresie na podstawie najbardziej demokratycznego prawa wyborczego – i to w ramach Imperium Rosyjskiego⁸. W tej sytuacji pozostało jedynie oczekiwanie na odpowiedni moment do ogłoszenia suwerenności, który nastąpił w końcowym okresie I wojny światowej. Rezolucja proklamująca całkowitą niepodległość Finlandii została ogłoszona przez Eduskuntę 6 grudnia 1917 r.⁹ i od tego momentu rozpoczął się trudny proces kształtowania struktur organizacyjnych nowopowstałego państwa. Szczególnie istotnym zadaniem stało się w związku z tym przygotowanie i uchwalenie konstytucji, która określałaby podstawowe zasady oraz instytucje ustroju politycznego Finlandii.

Po przyjęciu deklaracji niepodległości Finlandia miała faktycznie ustrój monarchistyczny, gdyż formalnie obowiązywał nadal Akt o Formie Rządu z 1772 r., co zresztą potwierdziła Eduskunta w drodze specjalnej uchwały z połowy maja 1918 r.¹⁰ W konsekwencji kilka dni później parlament powołał regenta do sprawowania funkcji głowy państwa¹¹. Rozwiązanie to uznano za optymalne w sytuacji, gdy nie była jeszcze rozstrzygnięta kwestia, czy Finlandia ma pozostać monarchią czy też przyjmie ustrój republikański¹². W sprawie wyboru określonej formy państwa miała zadecydować ostatecznie nowa ustawa zasadnicza.

7 W praktyce ustrojowej w latach 1907–1917 car (jako Wiek Książę Finlandii) ośmiokrotnie decydował się na rozwiązanie Eduskunty i wcześniejsze wybory. Zob. M. Grzybowski, *Finlandia...*, s. 49.

8 Por. S. Gebethner, *O genezie i ewolucji prezydenjalizmu w Finlandii. Refleksje konstytucjonalisty i politologa*, [w:] *Współczesne przemiany ustrojowe w Polsce i w świecie. Prace ofiarowane profesorowi Jerzemu Stembrowi-czowi w 65 rocznicę urodzin*, red. L. Garlicki, A. Gwiżdż, H. Izdebski, M. Konarski, Warszawa 1987, s. 42.

9 Rezolucja ta przyjęta została nieznaczną większością głosów, gdyż za niepodległością opowiedziało się 100 deputowanych do Eduskunty, zaś 88 członków parlamentu było przeciw. Por. V. Serzhanova, D. Wapińska, *Ewolucja konstytucjonalizmu w Finlandii*, [w:] *Aktualne problemy reform konstytucyjnych*, red. S. Bożyk, Białystok 2013, s. 418 (przypis 3).

10 Tym dsamym nie mają racji ci autorzy, którzy negują moc obowiązującą szwedzkiego Aktu o Formie Rządu na terytorium Wielkiego Księstwa Finlandii lub podają ten fakt w wątpliwość. Por. m.in. D. Szpoper, *Niedoszła próba ograniczania samodzięzawia. Aleksander I i warszawski projekt konstytucji dla Imperium Rosyjskiego z lat 1918–1920*, „Prawo i Więź” 2020, nr 4, s. 170 (przypis 6).

11 Wyboru dokonano na podstawie § 38 szwedzkiego Aktu o Formie Rządu z 1772 r., co dodatkowo przekonuje, że Akt ten obowiązywał na całej historii Wielkiego Księstwa. Eduskunta wyznaczyła wówczas na regenta Pehra E. Svinhufvuda, pełniącego dotąd funkcję premiera pierwszego rządu niepodległej Finlandii.

12 Zob. szerzej K. Ciemniowski, *Zasady ustroju politycznego Finlandii*, Bydgoszcz 1971, s. 122 i n.

Pracę nad nową konstytucją Finlandii rozpoczęły się w praktyce jeszcze przed formalnym ogłoszeniem niepodległości. Zostały one podjęte w marcu 1917 r. wraz z powołaniem przez Eduskuntę składu Komisji Konstytucyjnej. Na przewodniczącego tej Komisji wybrany został Kaarlo J. Ståhlberg, profesor prawa konstytucyjnego i urzędujący prezes Najwyższego Sądu Administracyjnego. Fakt ten miał niebagatelne znaczenie dla podjętych wówczas prac nad ustawą zasadniczą, ponieważ ten znany konstytucjonalista i ceniony polityk wywarł w praktyce ogromny wpływ na ostateczny kształt rozwiązań prawnoustrojowych przyjętych w fińskiej konstytucji¹³.

Prace Komisji Konstytucyjnej nad projektem nowej konstytucji długo trwały, na co decydujący wpływ miała niestabilna sytuacja wewnętrzna, której apogeum była trwająca przez kilka miesięcy 1918 r. wojna domowa¹⁴. W konsekwencji przygotowany przez Komisję projekt konstytucji przedłożony został parlamentowi dopiero w maju 1919 r., a więc już po wyborach do Eduskunty, przeprowadzonych dwa miesiące wcześniej. Podczas kampanii wyborczej przed tymi wyborami doszło do ostrej rywalizacji pomiędzy monarchistami, opowiadającymi się za utrzymaniem w Finlandii korony, a zwolennikami republikańskiej formy państwa. Spór ten rozstrzygnął ostatecznie rezultat wyborów, w których ugrupowania polityczne opowiadające się za monarchią zdobyły niespełna 1/4 ogólnej liczby mandatów poselskich w parlamencie¹⁵.

Podczas debaty parlamentarnej nad projektem ustawy zasadniczej najwięcej emocji budził spór dotyczący wzajemnych relacji między prezydentem a parlamentem oraz sposobu obsady urzędu prezydenta. Prawica optowała za silną prezydenturą, ugrupowania lewicowe zaś były zdecydowane wspierać ideę zwierzchnictwa parlamentu nad egzekutywą¹⁶. W końcu udało się wypracować pewien kompromis, bo obie strony sporu zgodziły się na to, aby prezydent był powoływany w wyborach pośrednich, mając jednak przy tym zagwarantowany bardzo szeroki zakres kompetencji.

Pierwsza ustawa zasadnicza suwerennej Finlandii, wprowadzająca w tym państwie ustrój republikański, została ostatecznie uchwalona przez Eduskuntę 21 czerwca 1919 r. Nie została ona nazwana wprost konstytucją lub ustawą

¹³ Na ten wyjątkowy fakt zwracał uwagę S. Gebethner, podkreślając, że jest to „szczególny i odosobniony przypadek w historii prawa konstytucyjnego, aby właśnie profesor tej dyscypliny prawa był równocześnie wybitnym politykiem, mającym rozstrzygający wpływ na kształt ustawy zasadniczej, a następnie w pierwszym okresie obowiązywania wdrażał ją w życie dzięki piastowaniu najwyższego urzędu państwowego”, czyli urzędu prezydenta Finlandii (Zob. S. Gebethner, op. cit., s. 41).

¹⁴ Podczas fińskiej wojny domowej miały miejsce walki pomiędzy obozem „białych” (dążących do uzyskania całkowitej i trwałej niepodległości Finlandii) a obozem „czerwonych” (zmiernych do utrzymania Finlandii w granicach porewolucyjnej Rosji). Ten krwawy konflikt wewnętrzny, który pochłonął co najmniej 30 000 ofiar śmiertelnych, zakończył się zwycięstwem obozu „białych”, dzięki czemu Finlandia u progu swej niepodległości obroniła suwerenny byt państwowy.

¹⁵ Por. V. Serzhanova, D. Wapińska, op. cit., s. 419.

¹⁶ Zob. szerzej L.A. Puntila, op. cit., s. 121 i n.

konstytucyjną, lecz Aktem o Formie Rządu, co było bardzo wyraźnym nawiązaniem do szwedzkiej tradycji ustrojowej, gdzie tak właśnie tytułowano podstawowe akty normatywne rangi konstytucyjnej¹⁷. Przyjęty przez parlament Akt o Formie Rządu został następnie usankcjonowany przez regenta pełniącego tymczasowo funkcje głowy państwa, którym był w tamtym momencie (po rezygnacji P.E. Svinhufvuda) jeden z twórców niepodległej Finlandii i jej bohater narodowy Carl Gustaf Mannerheim¹⁸. Akt ten wszedł w życie z chwilą jego podpisania przez regenta 17 lipca 1919 r.

Akt o Formie Rządu nie był wówczas jedynym aktem konstytucyjnym regulującym ustrój Republiki Finlandii, ponieważ w przeciągu kilku najbliższych lat Eduskunta uchwaliła jeszcze trzy akty o takim charakterze. 25 listopada 1922 r. przyjęty został Akt o Trybunale Stanu oraz Akt o prawie parlamentu do badania zgodności z prawem czynności urzędowych członków Rady Państwa, kanclerza sprawiedliwości i parlamentarnego ombudsmana. Z kolei 13 stycznia 1928 r. doszło do uchwalenia nowego Aktu o Parlamencie, który zastąpił analogiczny Akt z 1906 r. Tak więc te cztery akty ustrojowe tworzyły łącznie konstytucję międzywojennej Finlandii¹⁹.

Struktura Aktu o Formie Rządu z 1919 r. nie różniła się w istotny sposób od systematyki innych ówczesnych konstytucji²⁰. Składał się on z jedenastu rozdziałów²¹ i liczył 95 artykułów. W rozdziale pierwszym podkreślono republikańską formę państwa fińskiego oraz wskazano kilka jego zasad ustrojowych, w tym zasadę suwerenności narodu i zasadę podziału władz. Rozdział drugi poświęcono podstawowym prawom i wolnościom obywateli, zaś rozdział trzeci wyznaczał ogólne ramy procesu ustawodawczego. Dwa kolejne rozdziały Aktu uregulowały ustrój władz publicznych, ale tylko władzy wykonawczej (rozdział

¹⁷ Por. N. Herlitz, *Elements of Nordic Public Law*, Stockholm 1969, s. 27 i n.

¹⁸ Carl Gustaf von Mannerheim był do 1917 r. generałem armii carskiej, w której przeszedł wszystkie szczeble kariery wojskowej. W jego karierze był też znaczący polski epizod, gdyż od 1908 r. C.G. Mannerheim dowodził 13 Pułkiem Ułanów Włodzimierskich w Mińsku Mazowieckim. Później z sympatią wspominał swoje kontakty z Polakami, czemu dał wyraz w swoich drukowanych wspomnieniach. Pisał m.in.: „Jeszcze dziś z przyjemnością wspominam 7 lat spędzonych w Polsce. Zetknąłem się z wieloma wybitnymi Polakami, miałem wśród nich wielu przyjaciół. Zamiłowania do koni, sportu i polowań otwierały przede mną wiele drzwi. Brałem udział nie tylko w życiu towarzyskim wyższych sfer rosyjskich wojskowych oraz urzędników, lecz także obracałem się w polskim towarzystwie, o którym wiadomo, że jest świetne i ekskluzywne. Wkrótce po przybyciu do zostałem przyjęty do Klubu Myśliwskiego w Warszawie; takiego polskiego Jockey Club, który całkowicie mógł równać się z najsłynniejszymi klubami Londynu, Paryża i Petersburga” (C.G. Mannerheim, *Wspomnienia*, Warszawa 2017, s. 41).

¹⁹ Por. M. Grzybowski, *Finlandia ...*, s. 49-50; K. Warakomska, *Republika Finlandii*, [w:] *Ustroje konstytucyjne wybranych państw europejskich*, red. S. Bożyk, Białystok 2020, s. 175.

²⁰ W opracowaniu tym korzystam z tekstu Aktu opublikowanego w opracowaniu A. Gwiżdż, *Finlandia*, [w:] *Konstytucje Finlandii, Włoch, Niemieckiej Republiki Federalnej, Francji*, red. A. Burda, M. Rybicki, Wrocław 1971, s. 19 i n.

²¹ Zasadniczy tekst Aktu o Formie Rządu poprzedzony został zwięzłą preambułą, w której podkreślono głównie doniosłość faktu uzyskania przez Finlandię pełnej suwerenności.

czwarty) oraz organów wymiaru sprawiedliwości (rozdział piąty). Brak było natomiast w fińskiej ustawie zasadniczej z 1919 r. rozdziału poświęconego władzy ustawodawczej, gdyż te kwestie zostały pozostawione do regulacji w treści Aktu o Parlamencie. Pozostałe rozdziały Aktu regulowały kolejno problematykę: finansów publicznych państwa, sił zbrojnych, szkolnictwa, związków wyznaniowych i urzędów publicznych. Ostatni rozdział zawierał przepisy końcowe.

Za podstawową zasadę ustroju politycznego Finlandii w Akcie o Formie Rządu z 1919 r. uznano zasadę suwerenności narodu. Została ona wyrażona w § 2 Aktu, który stanowił, że „władza zwierzchnia w Finlandii należy do narodu reprezentowanego przez parlament zwoływany na sesje”. W ten sposób norma rangi konstytucyjnej uznała parlament za jedyny organ państwowy powołany do reprezentowania narodu jako podmiotu władzy najwyższej w państwie. Nie oznaczało to natomiast przyznania parlamentowi dominującej roli w strukturze naczelných organów państwowych, albowiem w tym samym przepisie Aktu o Formie Rządu przyjęta została zasada ograniczająca zakres władzy ustawodawczej Eduskunty. Znalazła się ona w drugim zdaniu § 2, gdzie podkreślono, że „władzę ustawodawczą realizuje parlament wspólnie z Prezydentem Republiki”. Wprowadzenie do ustawy zasadniczej takiej formuły prawnoustrojowej oznaczało *de facto* daleko idące zrównanie roli głowy państwa i parlamentu w sferze realizacji funkcji ustawodawczej²².

W dalszej kolejności przepis § 2 Aktu o Formie Rządu wskazywał na wyeksponowaną pozycję ustrojową Prezydenta Republiki w ramach konstytucyjnej zasady trójpodziału władz. Szczególna pozycja głowy państwa wynikała ze sformułowania, w którym podkreślono, iż Prezydentowi przysługuje „najwyższa władza wykonawcza”. Tym samym Prezydent uznany został nie tylko za organ współrealizujący władzę ustawodawczą, ale także za najważniejszy organ w składzie egzekutywy²³. Zgodnie z fińską ustawą zasadniczą z 1919 r., egzekutywa była bowiem dwuczłonowa, gdyż – poza Prezydentem – do sprawowania funkcji z zakresu władzy wykonawczej wyznaczona została również Rada Państwa (rząd), która składała się z premiera i ministrów. Decydującą rolę w sferze egzekutywy odgrywał jednak Prezydent Republiki, bo przepisy konstytucyjne zagwarantowały mu możliwość wpływu zarówno na skład rządu²⁴, jak też na kierunki jego działalności.

Analiza przepisów Aktu o Formie Rządu z 1919 r. określających sposób obsady urzędu Prezydenta Republiki, jego miejsce w strukturze naczelných organów państwowych i zakres przyznanych mu kompetencji pozwala na stwierdzenie, że ówczesne regulacje konstytucyjne gwarantowały mu bardzo silną pozycję

²² Por. M. Grzybowski, *Współczesny parlamentaryzm skandynawski*, Kraków 1988, s. 82 i n.

²³ Zob. J. Nousiainen, *The Finnish System of Government: From a Mixed Constitution to Parliamentarism*, [w:] *The Constitution of Finland*, Helsinki 2001, s. 146 i n.

²⁴ Por. M. Grzybowski, *Systemy polityczne współczesnej Skandynawii*, Warszawa 1989, s. 129 i n.

ustrojową. Tak znacząca pozycja ustrojowa głowy państwa legitymizowana była już przez ustanowienie konstytucyjnej zasady powszechnych, choć pośrednich (dwustopniowych), wyborów prezydenckich. Przyjęcie tej zasady oznaczało pozbawienie parlamentu, będącego jedynym – zgodnie z treścią § 2 Aktu o Formie Rządu – przedstawicielstwem narodu, wpływu na powoływanie jednego z dwóch organów władzy wykonawczej²⁵.

W odniesieniu do wyborów prezydenckich, przyjęte regulacje konstytucyjne i ustawowe²⁶ przewidywały, że Prezydent Republiki będzie wybierany przez 300 elektorów pochodzących z wyborów powszechnych, tajnych, równych, bezpośrednich i proporcjonalnych. Kolegium elektorskie, zgodnie z § 23 Aktu o Formie Rządu, miało zbierać się zawsze 15 lutego i pod przewodnictwem urzędującego premiera dokonywać wyboru Prezydenta. Kandydaci na urząd Prezydenta mogli być zgłaszani dopiero na posiedzeniu kolegium elektorów. Głosowanie było tajne, a wybór Prezydenta mógł nastąpić wyłącznie bezwzględną większością głosów ogólnej liczby członków kolegium. Gdy w trakcie dwóch głosowań nie wyłoniono zwycięzcy, trzecie głosowanie odbywało się już z udziałem tylko dwóch kandydatów. Prezydent był wybierany na 6 lat, a ten sam kandydat mógł być wybrany wielokrotnie, gdyż fińska ustawa zasadnicza z 1919 r. nie wprowadzała żadnych ograniczeń odnośnie liczby kadencji Prezydenta²⁷.

Akt o Formie Rządu z 1919 r. stwarzał Prezydentowi daleko idące możliwości wpływu na funkcjonowanie parlamentu. Wynikały one przede wszystkim z faktu uznania głowy państwa przez § 2 tego Aktu za organ sprawujący, wraz z Eduskuntą, funkcje władzy ustawodawczej. Dlatego też Prezydent Republiki mógł w znaczący sposób oddziaływać na kształtowanie treści ustawodawstwa, będącego tradycyjnie zasadniczą sferą aktywności parlamentu. Wpływ Prezydenta w tej materii wyrażał się przede wszystkim w tym, że: 1) przysługiwało mu prawo inicjatywy ustawodawczej, 2) posiadał on kompetencje do zatwierdzania

²⁵ Wyjątkiem była pierwsza po uchwaleniu Aktu o Formie Rządu elekcja Prezydenta, która dokonana została przez Eduskuntę. Była to zresztą konieczność, gdyż w tamtym okresie nie było jeszcze określonej szczegółowej procedury wyboru Prezydenta (ustawowa regulacja trybu wyborów prezydenckich przyjęta została dopiero po upływie pięciu lat od uchwalenia ustawy zasadniczej – w 1924 r.). Poza tym wybór Prezydenta przez Eduskuntę okazał się wtedy najlepszym rozwiązaniem, gdyż w 1919 r. była jeszcze w Finlandii niezwykle skomplikowana sytuacja społeczno-polityczna, która istotnie utrudniłaby przeprowadzenie powszechnych wyborów Prezydenta. Warto przypomnieć, że w pierwszych wyborach Prezydenta Republiki o urząd ten ubiegali się dwaj „znaczący” kandydaci: dotychczasowy regent gen. C.G. von Mannerheim oraz wybitny fiński konstytucjonalista (kierujący pracami Komisji Konstytucyjnej, która przygotowała projekt Aktu o Formie Rządu) prof. K.J. Ståhlberg. Już w pierwszej turze wybrany został K.J. Ståhlberg, na którego głosowało 143 deputowanych do Eduskunty. Zob. szerzej J. Osiński, *Prezydent Republiki Finlandii*, [w:] *Prezydent w państwach współczesnych*, red. J. Osiński, Warszawa 2009, s. 197 i n.

²⁶ Była to ustawa o wyborze Prezydenta Republiki z dnia 22 lutego 1924 r. oraz ustawa o okręgach wyborczych i liczbie elektorów z dnia 4 lipca 1924 r.

²⁷ Zob. szerzej K. Cierniewski, op. cit., s. 130 i n.

i ogłaszania ustaw, oraz c) w możliwości sięgnięcia po prawo weta zawieszającego wobec ustawy uchwalonej i przekazanej do zatwierdzenia²⁸.

Inicjatywy ustawodawcze Prezydenta były w ówczesnej rzeczywistości inspirowane przez Radę Państwa (rząd). Sprowadzały się one zasadniczo do tego, że Rada Państwa przedkładała Prezydentowi przygotowane przez siebie projekty ustaw, Prezydent zaś – jako faktyczny szef egzekutywy – wносił je pod obrady parlamentu. Przyjęcie takiego rozwiązania nie oznaczało bynajmniej, że Prezydent został pozbawiony możliwości wywierania wpływu na ostateczny kształt rządowych projektów ustaw. W praktyce ustrojowej zaznaczała się bowiem ingerencja głowy państwa w treść projektów rządowych, o czym może świadczyć aktywność pierwszego Prezydenta Republiki Finlandii, znanego przecież prawnika konstytucjonalisty²⁹. Warto też wspomnieć, że Prezydent miał ponadto prawo wycofania z parlamentu rządowego projektu ustawy, gdy zaistniały okoliczności uzasadniające konieczność podjęcia takiej decyzji³⁰.

Uprawnienie Prezydenta Republiki do zatwierdzania oraz ogłaszania ustaw uchwalonych przez Eduskuntę stanowiło jedno z typowych kompetencji praktycznie każdej współczesnej głowy państwa, powołanej do promulgacji aktów ustawodawczych. Akt o Formie Rządu przyznał przy tym Prezydentowi prawo weta w stosunku do ustaw przyjętych przez parlament i przedłożonych mu do podpisu. Prezydent mógł zgłosić weto ustawodawcze zarówno wtedy, gdy miał zastrzeżenia merytoryczne wobec ustawy, jak i wówczas, kiedy zgłaszał wątpliwości natury prawnej³¹. Z prawa weta ustawodawczego Prezydent mógł skorzystać w ciągu trzech miesięcy od przedłożenia mu ustawy do podpisu. Wetu Prezydenta Finlandii nadano charakter weta zawieszającego, gdyż Eduskunta mogła je odrzucić, uchwalając ponownie zawetowaną ustawę bezwzględną większością głosów członków parlamentu³².

Prezydentowi Republiki przyznano w 1919 r. określone uprawnienia wobec Eduskunty także spoza sfery ustawodawczej. Ograniczały się one w zasadzie do kwestii proceduralnych, a więc związanych z trybem funkcjonowania parlamentu. Do kompetencji Prezydenta w tym zakresie należało zwoływanie i otwieranie zwyczajnych sesji parlamentu, zarządzanie sesji o charakterze nadzwyczajnym oraz zamykanie ostatnich sesji Eduskunty w ramach kolejnych kadencji parlamentu³³. Najdalej idące uprawnienie Prezydenta wobec legislatury stanowiło

²⁸ Por. M. Grzybowski, *Finlandia...*, s. 51.

²⁹ Wskazuje na to m.in. K. Ciemniowski, op. cit., s. 156.

³⁰ Możliwość taką wprowadził § 28 Aktu o Parlamencie z dnia 13 stycznia 1928 r., będący wówczas jednym z czterech aktów konstytucyjnych Republiki Finlandii.

³¹ Por. M. Grzybowski, *Eduskunta. Parlament Finlandii*, Warszawa 2001, s. 40 i n.

³² Por. J. Nousiainen, *The Finnish Political System*, Cambridge 1971, s. 227 i n.

³³ Prezydentowi przyznano ponadto prawo zarządzania odbicia sesji (czy też posiedzenia) Eduskunty, z uwagi na bezpieczeństwo izby, poza stałą siedzibą parlamentu. Por. M. Grzybowski, *Eduskunta...*, s. 42.

prawo rozwiązywania Eduskunty przed upływem jej kadencji i zarządzenie przedterminowych wyborów parlamentarnych. To prawo głowy państwa nie zostało w Akcie o Formie Rządu ograniczone żadnymi uwarunkowaniami o charakterze konstytucyjnym³⁴, co bez wątplenia istotnie wzmacniało pozycję Prezydenta w jego relacjach z parlamentem.

Uprawnienia Prezydenta Finlandii w stosunku do rządu (Rady Państwa) koncentrowały się przede wszystkim na kwestiach związanych z kształtowaniem składu tego organu władzy wykonawczej. Do jego kompetencji należało powoływanie pełnego składu Rady Państwa, a więc zarówno premiera, jak też poszczególnych ministrów. Prezydent nie dysponował jednak w tym zakresie pełną swobodą, bowiem Akt o Formie Rządu przewidywał wyraźnie w § 36, że „członkowie Rady Państwa powinni cieszyć się zaufaniem parlamentu”. Oznaczało to, że przy tworzeniu rządu przez Prezydenta musiał być uwzględniany istniejący układ polityczny w parlamencie³⁵. Do uprawnień Prezydenta zaliczono również podejmowanie decyzji co do dymisji całego rządu lub ministrów, przy czym był on zobowiązany do zdymisjonowania Rady Państwa lub członka tej Rady w sytuacji, kiedy Eduskunta odmówiła udzielenia im wotum zaufania bądź też uchwaliła pod ich adresem wotum nieufności³⁶. Nie można też pominąć przepisu § 40 tego Aktu, który nakładał na Radę Państwa obowiązek wykonywania decyzji Prezydenta. Z treści wymienionego przepisu wynikała nadrzędność Prezydenta nad rządem, a tym samym jego dominacja w ramach fińskiej egzekutywy.

Akt o Formie Rządu z 1919 r. przyznawał Prezydentowi Republiki jako głowie państwa prawo podejmowania wielu istotnych i wywołujących daleko idące skutki decyzji, jak chociażby w ramach sprawowania naczelnego dowództwa sił zbrojnych, nadzoru nad organami administracji państwowej oraz kierownictwa w dziedzinie stosunków Finlandii z innymi państwami. Biorąc pod uwagę tak szeroki, zagwarantowany przez ustawodawstwo konstytucyjne z 1919 r., zakres kompetencji Prezydenta, jak też ukształtowany sposób obsady tego urzędu oraz jego miejsce w strukturze naczelnych organów państwa, można niewątpliwie dojść do wniosku, że Prezydentowi wyznaczona została szczególna rola w ramach przyjętego wtedy modelu rządów³⁷. Wprowadzenie w Finlandii na mocy Aktu o Formie Rządu z 1919 r. systemu ustrojowego eksponującego pozycję głowy państwa było przejawem poszukiwania silnego przywódcy, a takim wymogom mógł sprostać tylko prezydent wyposażony w wiele istotnych kompetencji³⁸.

³⁴ Por. J. Nousiainen, *The Finnish Political System ...*, s. 228 i n.

³⁵ Zob. V. Serzhanova, *System konstytucyjny Finlandii*, Warszawa 2021, s. 18 i n.

³⁶ Por. M. Grzybowski, *Eduskunta...*, s. 41 i n.

³⁷ Zob. szerzej S. Gebethner, op. cit., s. 39 i n.

³⁸ Por. V. Serzhanova, *System...*, s. 19; S. Bożyk, *Ewolucja pozycji ustrojowej prezydenta Republiki Finlandii*, [w:] *Ustroje. Tradycje i porównania. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marianowi Grzybowskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. P. Mikuli, A. Kulig, J. Karp, G. Kuca, Warszawa 2015, s. 652.

Powyższe uwagi o statusie ustrojowym i zakresie kompetencji Prezydenta Finlandii nader wyraźnie wskazują, jak znaczącą rolę wyznaczył głowie państwa Akt o Formie Rządu. Zasób przysługujących mu kompetencji pozwalał wywierać daleko idący wpływ na funkcjonowanie parlamentu, jak też gwarantował nadrzędną rolę wobec Rady Państwa, czyli drugiego organu fińskiej egzekutywy. Nie sposób przy tym nie zauważyć, że w treści Aktu o Formie Rządu zdecydowanie najwięcej uwagi poświęcono właśnie Prezydentowi, gdy tymczasem przepisy odnoszące się do rządu były bardzo lakoniczne, a regulację pozycji ustrojowej, trybu działania i zakresu funkcji Eduskunty „przeniesiono” do odrębnego Aktu o Parlamencie. Pod tym względem fińskie rozwiązania prawnoustrojowe w sferze wzajemnych relacji pomiędzy naczelnymi organami państwa, które zostały przyjęte w pierwszych latach suwerennego bytu Republiki Finlandii, były bez wątpienia oryginalne, podobnie zresztą jak funkcjonujące wtedy instytucje konstytucyjne w innych państwach skandynawskich³⁹.

System rządów, jaki ukształtował się w Republice Finlandii, oparty na podstawowych zasadach wyrażonych w Akcie o Formie Rządu z 1919 r., był niewątpliwie modelem ustrojowym, który przyjęło się określać w doktrynie mianem systemu semiprezydenckiego lub mieszanego (parlamentarno-prezydenckiego). Charakteryzował się on przede wszystkim silną pozycją ustrojową głowy państwa (prezydenta) oraz występowaniem dwuczłonowej egzekutywy. W okresie międzywojennym na podobnych zasadach, jakie znalazły zastosowanie w ustroju Finlandii, oparty był system rządów Republiki Weimarskiej (1919–1933), gdzie także wyeksponowana została szczególna rola prezydenta⁴⁰. Pozycję ustrojową prezydenta Republiki Finlandii cechował jednak znaczny stopień oryginalności, co tłumaczone jest często nawiązaniem do silnej pozycji cara Rosji – i jednocześnie Wielkiego Księcia Finlandii – przez ponad 100 lat fińskiej autonomii w obrębie Cesarstwa Rosyjskiego⁴¹.

Przyjęty w 1919 r. fiński Akt o Formie Rządu nie został zmieniony po upływie kilku czy kilkunastu lat, tak jak miało to miejsce w przypadku konstytucji uchwalonych wkrótce po zakończeniu I wojny światowej w części państw Europy. W latach trzydziestych XX wieku niemal wszędzie tam, gdzie obowiązywały wcześniej konstytucje kształtujące parlamentarny system rządów, zostały one bowiem zastąpione ustawami zasadniczymi, które zdecydowanie umacniały pozycję ustrojową władzy wykonawczej, tworząc tym samym podstawy rządów autorytarnych. Przykładem tego może być II Rzeczpospolita, w której w miejsce

39 Interesujące uwagi w tej kwestii zob. N. Andrén, *Government and Politics in the Nordic Countries: Denmark, Finland, Iceland, Norway*, Uppsala 1964, passim.

40 O analogiach pomiędzy systemami rządów Republiki Finlandii i Republiki Weimarskiej zob. H. Endemann, *Das Regierungssystem Finnlands: die finnische Regierungsform von 1919 im Vergleich mit der Weimarer Reichsverfassung*, Frankfurt am Main 1999.

41 Por. m.in. S. Gebethner, op. cit., s. 45.

Konstytucji marcowej uchwalono Konstytucję kwietniową, sytuującą Prezydenta w charakterze „czynnika nadrzędnego państwie” i odpowiedzialnego jedynie „wobec Boga i historii”, co oznaczało *de facto* wprowadzenie w Polsce autorytarnej wersji systemu semiprezydenckiego. W Finlandii tymczasem system semiprezydencki z dominującą pozycją Prezydenta funkcjonował już od uchwalenia przez parlament w 1919 r. Aktu o Formie Rządu, a więc w latach trzydziestych nie było potrzeby umacniania i tak już wzmocnionej fińskiej egzekutywy.

Model rządów semiprezydenckich utrzymał się w Finlandii przez kilkadziesiąt lat, co nie oznacza, że w tym okresie nie podlegał on jakimkolwiek przeobrażeniom. Nawet przy braku znaczących modyfikacji treści Aktu o Formie Rządu z 1919 r., podlegała jednak faktycznie pewnej ewolucji. Wpływ na to miały uchwalane przez parlament tzw. wyjątki od konstytucji, których stosowanie wywierało również znaczący wpływ na to, że Akt o Formie Rządu okazał się w praktyce nad wyraz stabilnym aktem konstytucyjnym.

Instytucja tzw. wyjątków od konstytucji znana była w systemie konstytucyjnym Finlandii jeszcze przed odzyskaniem przez nią niepodległości, ale rozwinęła się dopiero pod rządami Aktu o Formie Rządu z 1919 r. Jej istota sprowadzała się do tego, że parlament uchwalał ustawy zwykłe, których przepisy nie były zgodne z ustawą zasadniczą, ale kwalifikowaną większością głosów, czyli wymaganą do zmiany przepisów konstytucyjnych⁴². Uchwalone w ten sposób ustawy zawierały faktycznie określone odstępstwa od obowiązujących przepisów konstytucyjnych, których celem było stworzenie tymczasowych regulacji w takich sytuacjach, gdy dokonanie szybkiej zmiany konstytucji było niemożliwe. Takie „wyjątki od konstytucji” podyktowane były zazwyczaj nadzwyczajnymi okolicznościami, a ich obowiązywanie miało każdorazowo tymczasowy i krótkotrwały charakter oraz nie znajdowało odzwierciedlenia w tekście ustawy zasadniczej. Dotyczyły one najczęściej praw i wolności obywatelskich, ale odnosiły się także do statusu ustrojowego i uprawnień prezydenta oraz zasad przeprowadzania wyborów prezydenckich⁴³.

Nowa ustawa zasadnicza Republiki Finlandii została uchwalona przez Eduskuntę dopiero po upływie 80 lat od momentu przyjęcia Aktu o Formie Rządu – 11 czerwca 1999 r. Weszła ona w życie po podpisaniu jej przez Prezydenta, co nastąpiło m 1 marca 2000 r.⁴⁴ W ten sposób zamknięty został długotrwały

⁴² Por. K. Cierniewski, op. cit., s. 113 i n.

⁴³ Przykładem może być ustawa z 1946 r., która dopuszczała odstępstwo od konstytucyjnej zasady dokonywania wyboru Prezydenta Republiki przez kolegium elektorów. Umożliwiła ona przeprowadzenie szybkiego wyboru nowego Prezydenta przez parlament, co stało się konieczne z powodu nagłej dymisji złożonej przez prezydenta C. G. Mannerheima. Prezydentem wybrano wówczas J.K. Paasikivi. Por. K. Cierniewski, op. cit., s. 146.

⁴⁴ Tym razem otrzymała ona nazwę „Konstytucja”, co oznaczało odrzucenie tradycyjnego dla Szwecji i Finlandii określenia „Akt o Formie Rządu”. Wraz z wejściem w życie Konstytucji nastąpiła utrata mocy obowiązującej zarówno przez Akt o Formie Rządu z 1919 r., jak też przez inne ustawy konstytucyjne pochodzące z lat dwudziestych XX wieku.

okres funkcjonowania w tym państwie nordyckim modelu rządów semiprezydenckich, ponieważ nowa konstytucja ukształtowała już w Republice Finlandii zasady i instytucje ustrojowe charakterystyczne dla systemu parlamentarnego⁴⁵.

Bibliografia

- Andrén N., *Government and Politics in the Nordic Countries: Denmark, Finland, Iceland, Norway, Sweden*, Uppsala 1964.
- Bożyk S., *Ewolucja pozycji ustrojowej prezydenta Republiki Finlandii*, [w:] *Ustroje. Tradycje i porównania. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marianowi Grzybowskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. P. Mikuli, A. Kulig, J. Karp, G. Kuca, Warszawa 2015.
- Ciemniewski K., *Zasady ustroju politycznego Finlandii*, Bydgoszcz 1971.
- Cieślak T., *Historia Finlandii*, Wrocław 1983.
- Endemann H., *Das Regierungssystem Finnlands: die finnische Regierungsform von 1919 im Vergleich mit der Weimarer Reichsverfassung*, Frankfurt am Main 1999.
- Gebethner S., *O genezie i ewolucji prezydenckizacji w Finlandii. Refleksje konstytucjonalisty i politologa*, [w:] *Współczesne przemiany ustrojowe w Polsce i w świecie. Prace ofiarowane profesorowi Jerzemu Stembrowiczowi w 65 rocznicę urodzin*, red. L. Garlicki, A. Gwiżdż, H. Izdebski, M. Konarski, Warszawa 1987.
- Grzybowski M., *Eduskunta. Parlament Finlandii*, Warszawa 2001.
- Grzybowski M., *Finlandia. Zarys systemu ustrojowego*, Kraków 2007.
- Grzybowski M., *Systemy polityczne współczesnej Skandynawii*, Warszawa 1989.
- Grzybowski M., *Współczesny parlamentaryzm skandynawski*, Kraków 1988.
- Gwiżdż A., *Finlandia*, [w:] *Konstytucje Finlandii, Włoch, Niemieckiej Republiki Federalnej, Francji*, red. A. Burda, M. Rybicki, Wrocław 1971.
- Herlitz N., *Elements of Nordic Public Law*, Stockholm 1969.
- Jussila O., Hentilä S., Nevakivi J., *Historia polityczna Finlandii 1809–1999*, Kraków 2001.
- Mannerheim C.G., *Wspomnienia*, Warszawa 2017.
- Nousiainen J., *The Finnish Political System*, Cambridge 1971.
- Nousiainen J., *The Finnish System of Government: From a Mixed Constitution to Parliamentaryism*, [w:] *The Constitution of Finland*, Helsinki 2001.
- Osiński J., *Prezydent Republiki Finlandii*, [w:] *Prezydent w państwach współczesnych*, red. J. Osiński, Warszawa 2009.
- Punttila L.A., *Political History of Finland 1809-1966*, Helsinki 1974.
- Serzhanova V., *Suomen perustuslaki. Ustawa zasadnicza Finlandii*, Rzeszów 2017.

⁴⁵ O rozwiązaniach ustrojowych przyjętych w nowej konstytucji Finlandii zob. przede wszystkim V. Serzhanova, *Suomen...*, s. 29 i n.

Serzhanova V., *System konstytucyjny Finlandii*, Warszawa 2021.

Serzhanova V., Wapińska D., *Ewolucja konstytucjonalizmu w Finlandii*, [w:] *Aktualne problemy reform konstytucyjnych*, red. S. Bożyk, Białystok 2013.

Szpoper D., *Niedoszła próba ograniczania samodzielnia. Aleksander I i warszawski projekt konstytucji dla Imperium Rosyjskiego z lat 1918–1920*, „Prawo i Więź” 2020, nr 4, s. 170 (przyypis 6)

STRESZCZENIE

Geneza i założenia pierwszej konstytucji Republiki Finlandii z 1919 roku

Finlandia przez kilka stuleci wchodziła w skład Królestwa Szwecji i jej status regulowały szwedzkie akty konstytucyjne. Ostatnim z nich był Akt o Formie Rządu z 1772 r., który formalnie obowiązywał także po włączeniu Finlandii w 1808 r. do Imperium Rosyjskiego. W ramach Rosji przyznano Finlandii autonomię, która została istotnie poszerzona po uchwaleniu w 1906 r. przez fińskie zgromadzenie stanowe Aktu o Parlamencie. Na jego mocy powołany został w Finlandii jednoizbowy parlament - Eduskunta. Parlament ten w grudniu 1917 r. proklamował niepodległość Finlandii oraz rozpoczął prace nad przygotowaniem konstytucji. Projekt konstytucji przygotowała Komisja Konstytucyjna, którą kierował wybitny fiński kontytucjonalista Kaarlo F. Ståhlberg. Akt został uchwalony przez Eduskuntę 21 czerwca 1919 r. pod nazwą Akt o Formie Rządu. Nie był to jedyny akt konstytucyjny, bowiem parlament uchwalił następnie jeszcze trzy akty ustrojowe, w tym nowy Akt o Parlamencie. Postanowienia Aktu o Formie Rządu oparły ustrój Republiki Finlandii na dwóch podstawowych zasadach: suwerenności narodu oraz podziału władz. Najszerzy zakres uprawnień przyznany został prezydentowi, który wywierał znaczący wpływ na działalność parlamentu oraz rządu. Tym samym Akt o Formie Rządu wprowadził w Finlandii system semiprezydencyjny. Funkcjonował on w sumie bez większych zmian przez kilkadziesiąt lat. Dopiero nowa konstytucja Republiki Finlandii z 1999 r. ukształtowała w tym państwie nordyckim zasady i instytucje ustrojowe typowe dla parlamentarnego systemu rządów.

SUMMARY

The Genesis and Principles of the First Constitution of the Republic of Finland of 1919

Finland was part of the Kingdom of Sweden for several centuries and its status was regulated by Swedish constitutional acts. The last of them was the Act on the Form of Government of 1772, which was also formally effective after Finland was incorporated into the Russian Empire in 1808. Within Russia, Finland was granted autonomy,

which was significantly expanded after the adoption of the Act of Parliament in 1906 by the Finnish state assembly. Under it, a unicameral parliament was established in Finland – the Eduskunta. In December 1917, this parliament proclaimed the independence of Finland and began work on the preparation of a constitution. The draft of the constitution was prepared by the Constitutional Commission, chaired by the prominent Finnish constitutionalist Kaarlo F. Ståhlberg. It was passed by the Eduskunta on June 21, 1919 under the name of the Act on the Form of Government. It was not the only constitutional act, as the parliament subsequently adopted three more systemic acts, including the new Act on Parliament. The provisions of the Act on the Form of Government based the system of the Republic of Finland on two basic principles: national sovereignty and the separation of powers. The broadest range of powers was granted to the president, who exerted a significant influence on the activities of the parliament and the government. Thus, the Act on the Form of Government introduced a semi-presidential system in Finland. It functioned without major changes for several dozen years. It was only the new constitution of the Republic of Finland of 1999 that in this Nordic country formed the principles and systemic institutions typical of the parliamentary system of government.